

Stichting Het Kempische Heideschaap bestaat veertig jaar

Stichting Het Kempische Heideschaap in Heeze heeft wat te vieren. De eerste stichting tot behoud van een zeldzaam huisdierras bestaat veertig jaar. Volgens een spreekwoord begint dan het leven pas. Dan staat ons nog veel moois te wachten, want de stichting en de kudde die haar toebehoort, is na een bemoedigende start gegroeid tot een stevige jongeling. Veertien jaar geleden werd de volwassenheid bereikt als erkend fokcentrum en de toekomst ziet er zonnig uit.

Op 13 maart van dit jaar was het veertig jaar geleden dat de Stichting Het Kempische Heideschaap werd opgericht. Daarmee was het de eerste stichting die gericht was op het behoud van een bepaald ras zeldzame huisdieren. De achterliggende reden was evenwel eerder op het landschap dan op het dier gericht. Het was namelijk de Contactcommissie voor het beheer Strabrechtse Heide die het initiatief nam om via begrazing een natuurlijk beheer van de heide te bewerkstelligen. Met deze doelstelling heeft de stichting meteen een lokaal karakter, namelijk rond het natuurgebied ten zuiden van Eindhoven. Op zich is dit gebied overigens groot genoeg om meerdere kuddes te laten bestaan.

Secretaresse Anneke Groenveld en bestuurslid Herman Ikink vertellen over het ontstaan en de ontwikkeling van de stichting.

Dierenarts Jan Wille en zijn kompaan Willem Iven waren destijds de voorlopers bij het

oprichten van de stichting. Voor de start was 25.000 gulden nodig. Die werd bijeengebracht door de bevolking van de omliggende dorpen. Voor 100 gulden kon men een aandeel kopen en daarmee het recht om éénmaal per vijf jaar een lamsbout te verkrijgen tegen slachtkosten. De stichting richt zich op het beheer van de kudde, en ontplooit geen stamboekactiviteiten. Daarvoor is er de Vereniging Stamboek het Kempische Heideschaap. Wel is de stichting vanaf 1993 erkend als eerste fokcentrum voor dit schapenras.

De opbrengsten uit de schapen zijn niet voldoende voor een lonende exploitatie. Een fors deel van het inkomen wordt behaald uit de begrazingsovereenkomst met Staatsbosbeheer. Daarnaast dragen de provincie Noord-Brabant, het ministerie van LNV en soms tijdelijke subsidies uit Brussel ertoe bij dat de kas kloppend blijft. En in het uiterste geval is er de Stichting Vrienden van het Kempisch Heideschaap.

Schaapskudde Heeze

C.M.T. Willemse

Schaapsherder te Heeze

C.M.T. Willemse

De kudde

Het begin was even moeilijk. Er waren, zoals bij de herstart van menig zeldzaam ras, weinig goede dieren aanwezig. Her en der werden schapen aangekocht die grofweg aan het type voldeden. Binnen twee jaar na de oprichting werden de eerste lammeren geboren en kon aan de opbouw van de kudde gestalte worden gegeven. Geleidelijk is door terugkruisen het oude type zo goed mogelijk teruggefokt.

Het aantal dieren groeide ook, tot het huidige aantal van omstreeks 360 stuks. Per jaar worden ongeveer 500 lammeren geboren. In voorgaande jaren was het aantal lammeren per ooi nog iets groter, maar schaapsherder Kees Kromhout vindt het beter zo. Er zijn meer dan genoeg lammeren om in de eigen aanfok te kunnen voorzien.

De schapen gaan jarenlang probleemloos mee in de kudde. Pas op een leeftijd van een jaar of acht neemt de kans op problemen toe.

De dieren moeten goed gezond en vitaal zijn. In de zomer worden flinke afstanden afgelegd en in een dergelijk grote kudde moet je als schaap met

het tempo meekunnen. En dat laten ze zien ook. Kop omhoog en stevig doorstappen. Een enkeling heeft tevens extra springvermogen. Zonder aanloop springen ze dan als herten. Dat zal wel een raseigenschap zijn, denkt Kees Kromhout. Voor die dieren moeten de hekken in en rondom de kooi worden verhoogd. Natuurlijk zal er wel eens een kreupelheid voorkomen, maar daar wordt uiteraard goed op gelet.

Een enkele keer gebeurt het dat een schaap of lam sterft en op de hei achterblijft. Dat is voor de natuur geen probleem. De hei heeft genoeg bewoners die zich over het dode schaap ontfermen. Na een paar dagen is er niets meer van over. Het lastige is alleen dat vossen en kraaien geen ontvangstbewijs afgeven. En daardoor klopt de administratie van het i&r-systeem niet meer. De stichting is al eens justitieel vervolgd vanwege vermeende vermissing van dieren. Die dieren waren niet vermist, die waren gewoon op de hei achtergelaten en opgegeten. Het kost veel moeite om een ambtenaar ervan te overtuigen dat het beter is om een dood schaap op de hei achter te laten dan om het kadaver te verwijderen.

Kempisch heideschaap

De schaapherder

Schaapherder is eerder een roeping dan een beroep. Je moet speciale eigenschappen hebben om dit vak uit te oefenen. Niet alleen moet je 365 dagen per jaar klaarstaan voor je dieren, je moet ook nog eens tegen de eenzaamheid bestand zijn. Het lijkt romantisch om op mooie voorjaarsdagen met de kudde de hei op te gaan. Maar je bent wel de hele dag alleen, zij het in gezelschap van je hond en de kudde. In de zomermaanden zijn er dan nog wat toeristen, maar dan voornamelijk midden op de dag. Er zijn er weinig die je 's morgens om acht uur staan op te wachten.

Jarenlang was Theo Oomen verantwoordelijk voor de kudde. Zo'n 25 jaar heeft hij de schapen gehoed, maar in 1999 heeft hij vanwege zijn leeftijd afscheid genomen. Vanaf die tijd zwaait Kees Kromhout er de staf. Kees is een echt buitenmens, maar daarnaast beheerst hij ook de nieuwe onderdelen van het vak. Want een schaapherder moet tegenwoordig meer doen dan met zijn kudde over de grote, stille heide dwalen. Hij moet in het kader van de beheers-overeenkomst kennis hebben van de natuur, over alles wat op de heide leeft en groeit. Als ergens een zeldzame plant groeit, is het ongewenst als de schapen daar hun maag mee vullen, dus moet de schaapherder er wegblijven. De schaapherder als botanicus dus.

De schaapherder moet ook weten om te gaan met een computer, want de administratie van de kudde moet kloppen. Als erkend fokcentrum met 360 schapen is er heel wat bij te houden. Er zijn dus veel dingen die gedaan moeten worden. Daarnaast heeft de schaapherder vrijheden. Een daarvan is te merken in de ontwikkeling

van de kudde. De vorige schaapherder, Theo Oomen, had een voorkeur voor witte schapen. Kees Kromhout vindt het wel leuk om er wat kleur in te brengen. Bij het Kempische schaaap komen ook bruine koppen en poten voor. En via de rammenkeuze van Kees zien we de laatste jaren het aantal dieren met bruine aftekeningen toenemen. Maar de vacht blijft wit, zoals dat hoort bij de rasstandaard.

De heide

De Strabrechtse Heide is een natuurgebied ten zuiden van Eindhoven dat ontsnapt is aan de ontginningsgolf van de vorige eeuw. Aan de ene kant ligt de Peel die na vervening tot een streek met zeer intensieve landbouw is omgevormd. Aan de andere kant ligt het Kempengebied, waar ontginning en kunstmest akkers en weiden hebben gecreëerd. Voorheen vormden heide en schrale rogge er het beeld. Het is voor een belangrijk deel aan de Helmondse notarisfamilie Van Alphen te danken dat de Strabrechtse Heide in zijn oude vorm bewaard is gebleven. Van Alphen kocht grote stukken van de heide en hield die uit handen van de ontginners. Nu is Staatsbosbeheer eigenaar van het grootste deel, maar er zijn nog steeds particuliere eigenaren.

Met Staatsbosbeheer is een overeenkomst gesloten voor de begrazing van de heide. Het totale gebied omvat 1200 hectare, een oppervlakte die de kudde niet in zijn geheel kan 'behappen'. Daarom worden er afspraken gemaakt over welke delen worden begraaasd in welke periode. Soms moeten delen worden afgeplagd om vergrassing tegen te gaan. Er is dus sprake van gemengd beheer.

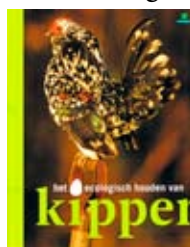
Jubileumactiviteiten

Op 21 april werd het jubileumjaar geopend met een feestelijke bijeenkomst. Later dit jaar volgen nog enkele manifestaties rond de schaapskooi en de kudde in Heeze. Er is een extra feestelijke lammetjesdag op 22 april en tijdens de Strabrechtse Heidedag op zondag 19 augustus zullen de jubilerende kudde en de stichting ook van zich laten horen en zien.

Voor september is dan nog een manifestatie 'Kunst op de hei' gepland in samenwerking met Kunstkring Eymerick uit Heeze. ●

Dierboekhoek

Het ecologisch houden van kippen

Velt is een vereniging voor een ecologische leef- en teeltwijze. De vereniging heeft dit voorjaar een volledig kippenboek uitgebracht. De insteek was de biologische kippenteelt voor mensen die buiten

leven in harmonie met de omgeving, de moestuin, de boomgaard of de fruittuin. Het welzijn van de kippen staat centraal.

Het boek is stapsgewijs opgebouwd en gaat als een kippentrap langs de verschillende hoofdstukken. De anatomie van de kip, de huisvesting, voortplanting en producten komen aan de orde. Voor de kippenkeuze zijn ook de Nederlandse rassen meegenomen. Elk hoofdstuk begint met een citaat uit oude geschriften, waaruit blijkt dat bijvoorbeeld wijsheden van generatie op generatie overgedragen worden en dat zelfs in de 16e eeuw al legbatterij-achtige huisvesting bestond om de kippen zo vet mogelijk te krijgen.

De foto's in het boek zijn veelal van vrij gehouden dieren en erg mooi. De tekst is goed leesbaar en begrijpelijk. De illustraties zijn duidelijk. Kortom: een mooi en volledig boek over het houden van kippen. Velt heeft ook afdelingen in Nederland, zie: www.velt-nederland.nl. ISBN 9789080662230. U kunt het boek bestellen via de website: www.velt.be. De verkoopprijs in de boekhandel bedraagt voor niet-leden € 24,95 (exclusief verzendkosten).

HFC

Krachtige kruisingen, gericht fokken met rundveerassen

Alice Booi heeft bij uitgeverij Roodbont samen met fotograaf Elly Geverink een boek

uitgegeven over de zoektocht naar de ideale koe. Marleen Felius heeft het boek voorzien van haar mooie tekeningen. Als medewerker voor

de SZH kan ik het niet laten om het boek ook even kritisch te bekijken, zodat we de kansen van onze eigen rassen (dus zuivere teelt) kunnen vergroten.

De titel doet denken dat gericht fokken door kruisen mogelijk is. Dat lijkt mij een tegen-gestelde term. Kruisen is heel wat anders dan fokken en in mijn visie veel gemakkelijker. Dat kan alleen als er een goede rasfokkerij aan de basis ligt. Dat de meningen hierover verdeeld zijn, blijkt ook uit de verschillende geciteerde meningen van fokkerijhotemetoten. Enkele meningen spreken mij dan ook wel aan. Gerben de Jong zegt over Holstein Friesians: 'De verschillen binnen het ras zijn enorm, alles is binnen het eigen ras te vinden.' Ik denk dat de fokkerij van een ras goed is als je dat van ieder ras in meer of mindere mate kunt zeggen. Ton Lugtenberg zegt over MRIJ: 'Het is puur een economische overweging om bij MRIJ te blijven. Dat is een sterk punt voor onze MRIJ dat wat mij betreft niet genoeg aandacht kan krijgen.'

In het boek worden twaalf runderrassen besproken. Onze MRIJ, de Fries-Hollandse koeien en Groninger blaarkoppen sluiten de rij. Ze komen er tijdens de rasvergelijking prima uit. Houden zo. Het profijt van kruisen ligt voor onze rassen niet zozeer op zuivere populatie, want die wordt dan alleen kwetsbaarder. Door het gebruik van sperma van een zuivere Fries-Hollandse, Blaarkop- of MRIJ-stier op koeien van andere rassen heeft het zuivere ras weer een functie en stijgt het aantal inseminaties.

Het is een boek voor koeienliefhebbers en door de leuke uitleg van de verschillende fokkerijtermen en fokprincipes ook een leuk naslagwerk. Door zo'n boek weet je weer waarom het belangrijk is om verschillende rassen zuiver te houden. Anders had dit boek niet geschreven kunnen worden.

HFC

ISBN 9075280-83-1

Prijs: € 24,50

www.roodbont.nl